

Own Risk Assessment (ORA)

FSMA

AUTORITEIT
VOOR FINANCIËLE
DIENSTEN
EN MARKTEN

AUTORITÉ
DES SERVICES
ET MARCHÉS
FINANCIERS

Conclusies van het FSMA-onderzoek van de eerste ORA-verslagen en verwachtingen t.a.v. toekomstige verslagen

Maandag 13 november 2023

Disclaimer

- Deze presentatie geeft geen exhaustieve beschrijving van de resultaten van het FSMA-onderzoek van de eerste ORA-verslagen of van de verwachtingen van de FSMA in verband met de ORA-oefening en het -verslag. Ze mogen ook niet als een juridische interpretatie door de FSMA van het wettelijk kader ter zake worden beschouwd.
- De FSMA ziet toe op de kwaliteit van de informatie in de presentatie zonder echter te garanderen dat die absoluut en te allen tijde correct is.

1. Inleiding
2. Het ORA-verslag
3. Proportionaliteit
4. Operationele risico's
5. Beleggingsrisico's
6. Actuariële risico's
7. Q&A
8. Besluit

Own Risk Assessment (ORA)

FSMA

AUTORITEIT
VOOR FINANCIËLE
DIENSTEN
EN MARKTEN

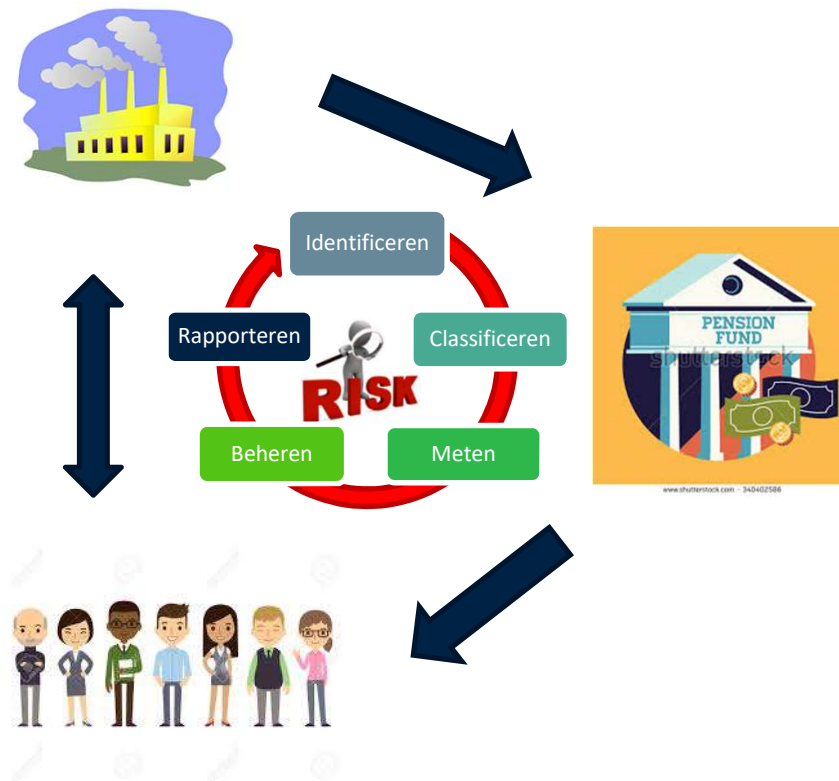
AUTORITÉ
DES SERVICES
ET MARCHÉS
FINANCIERS

1. Inleiding

Inleiding

Risicobeheersysteem

Own Risk Assessment

Een stap terug en een beoordeling

- ✓ Minstens om de 3 jaar
- ✓ Beleid, oefening en verslag
- ✓ 360° evaluatie van alle risico's
- ✓ Beoordeling van de effectiviteit van het risicobeheersysteem
- ✓ Strategisch aansturingsinstrument

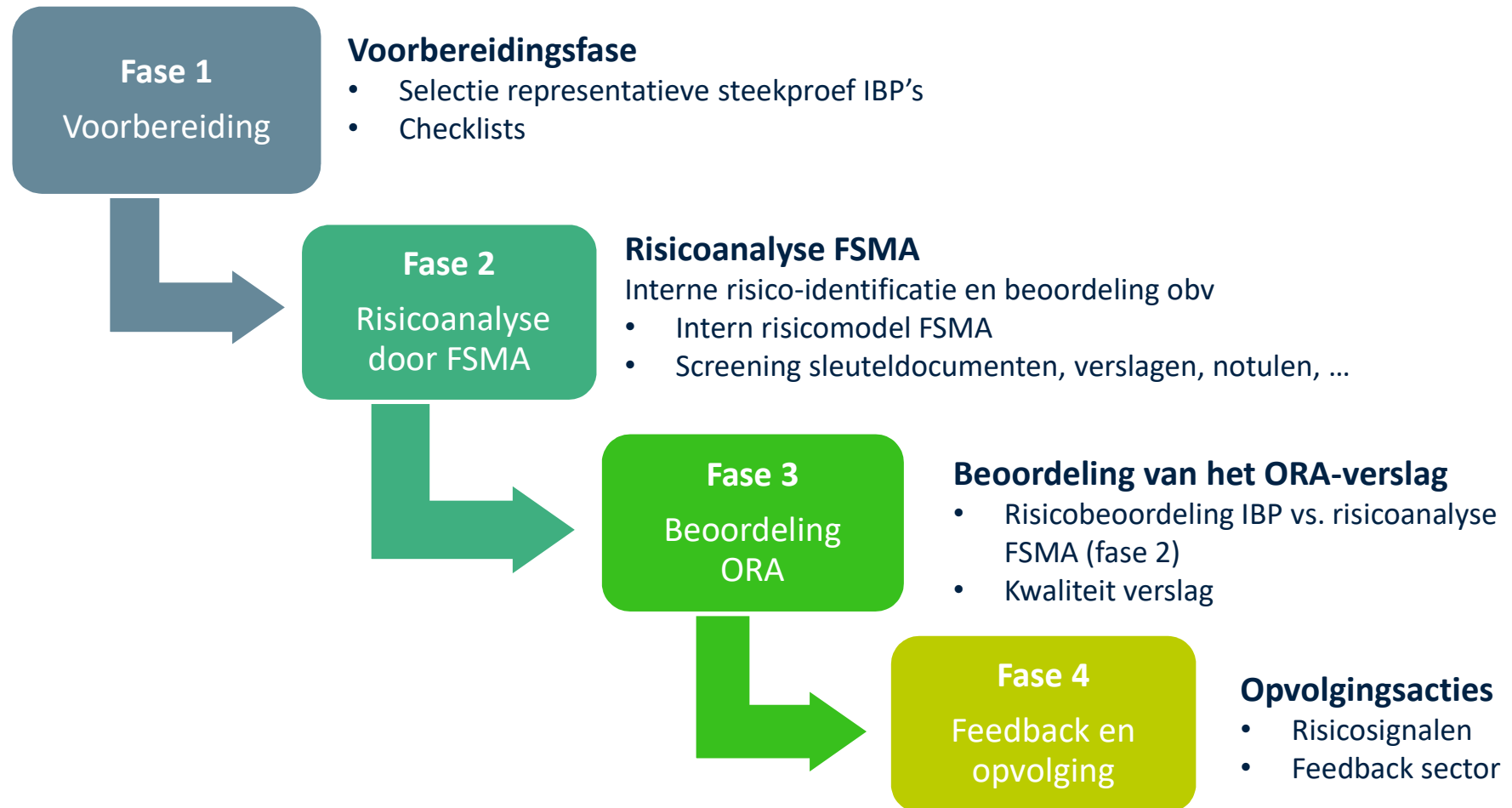
Doelstellingen van de ORA-controleactie

Doelstelling 1: Beoordeling van de kwaliteit van de ORA-verslagen

- ⇒ Voldoet de risicoanalyse?
 - ✓ Identificatie en beoordeling van de risico's
 - ✓ Beoordeling van de doelmatigheid van het risicobeheersysteem
- ⇒ Is het verslag een strategisch aansturingsinstrument?
 - ✓ Verstaanbaar geschreven voor een breed publiek
 - ✓ Voldoende beknopt
 - ✓ Strategische aanpak van nieuw geïdentificeerde risico's
 - ✓ Toekomstgericht (*forward-looking*) om een proactief risicobeheer te voeren

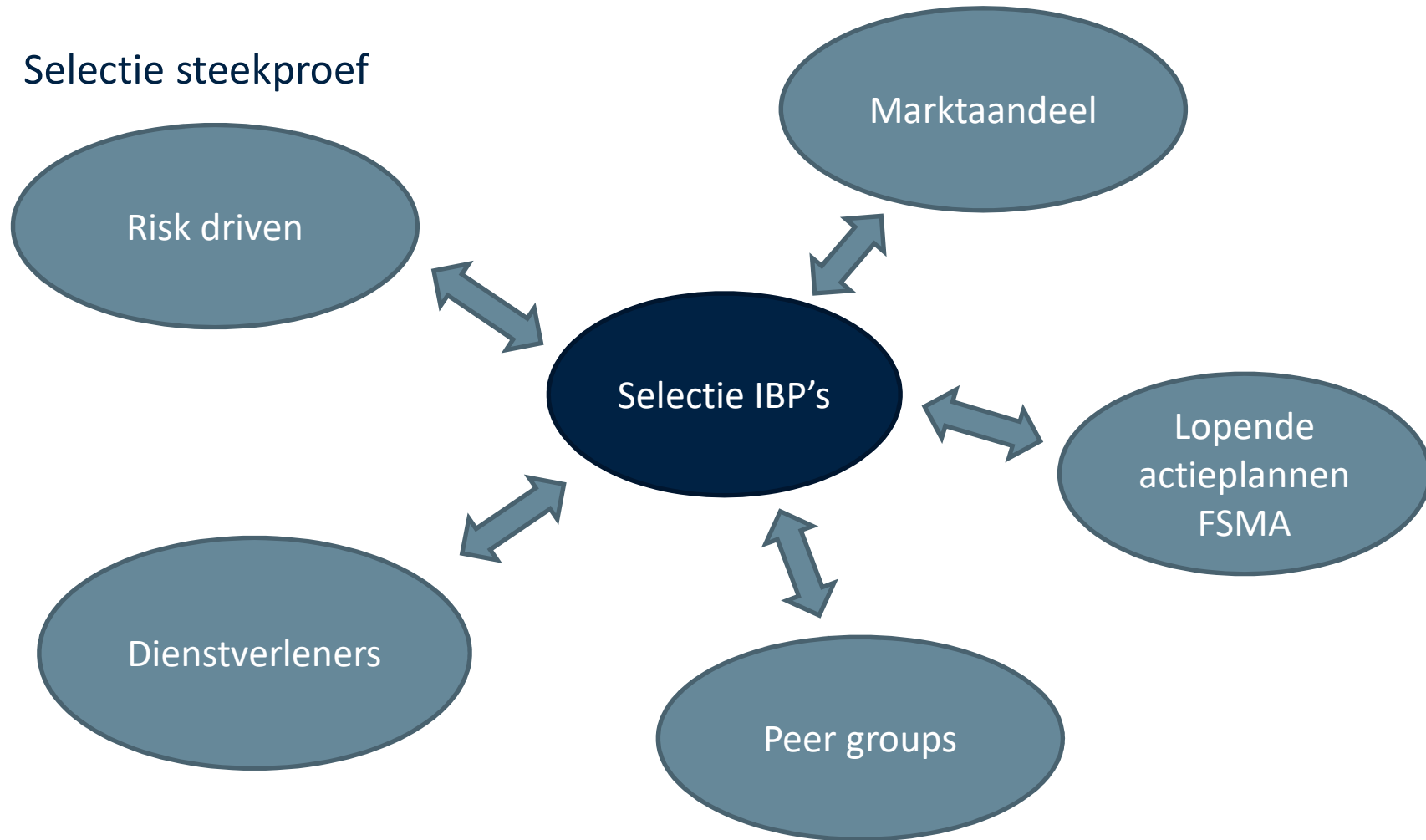
Doelstelling 2: Opvolging van eventuele risicosignalen

Methodologie ORA-controleactie (1/3)

Methodologie ORA-controleactie (2/3)

➤ Selectie steekproef

Methodologie ORA-controleactie (3/3)

➤ Beoordeling

Voldoende: voldoet aan de verwachtingen en/of wettelijke bepaling

Middelmatig: voor verbetering vatbaar

Onvoldoende: niet behandeld of voldoet niet aan de verwachtingen en/of wettelijke bepaling

➤ Opmerkingen

- ✓ Eerste ORA-oefening → leerproces voor IBP-sector
- ✓ De FSMA Praktijkgids was nog niet ter beschikking
- ✓ Het ORA-verslag bevat in principe enkel de belangrijkste besluiten van de ORA-oefening
→ FSMA heeft geen zicht op alle elementen die onderzocht werden en het beslissingsproces om bepaalde risico's al dan niet op te nemen in het ORA-verslag

Own Risk Assessment (ORA)

FSMA

AUTORITEIT
VOOR FINANCIËLE
DIENSTEN
EN MARKTEN

AUTORITÉ
DES SERVICES
ET MARCHÉS
FINANCIERS

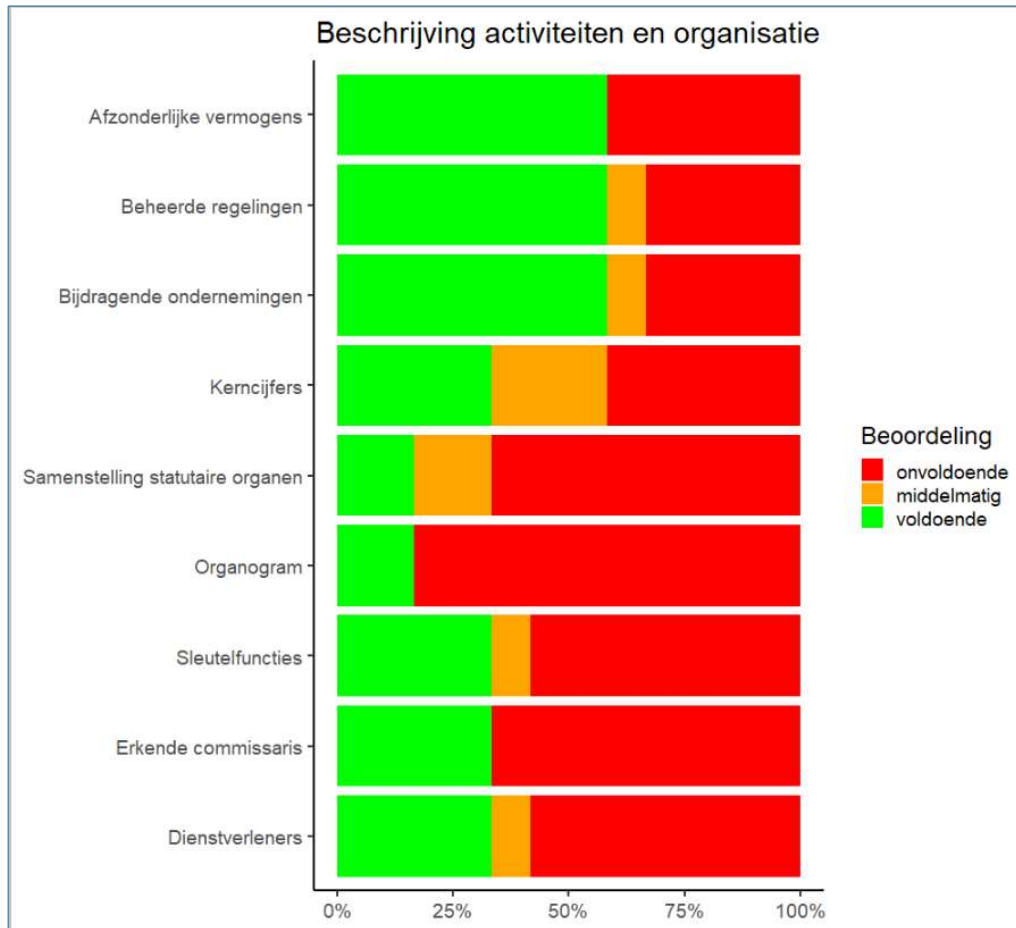

2. Het ORA-verslag

Inleiding

- De IBP is vrij de structuur van het ORA-verslag te bepalen
- Inhoudelijke verwachtingen
 - ✓ Beschrijving activiteiten en organisatie van de IBP
 - ✓ Beschrijving ORA-methodologie
 - ✓ Risicobeoordeling
 - ✓ Beoordeling van het gevoerde risicobeheer
 - ✓ Besluit en actieplan
- Kwalitatieve verwachtingen
 - ✓ Geschreven voor een breed publiek
 - ✓ Voldoende beknopt (→ belangrijke risico's en uitdagingen)
 - ✓ Duidelijke visuele weergave van de risico's

1. Activiteiten en organisatie van de IBP

Verwachtingen

ORA-verslag bevat een beknopte beschrijving van de activiteiten, omvang en organisatie van de IBP

- correcte interpretatie en beoordeling van de geïdentificeerde risico's
- het ORA-verslag kan een link bevatten naar relevante documenten.

Algemene beoordeling

- ✓ Sommige ORA-verslagen bevatten geen of maar een zeer beperkte omschrijving van de IBP
- ✓ Het ORA-verslag mag zich niet beperken tot een risicoregister!

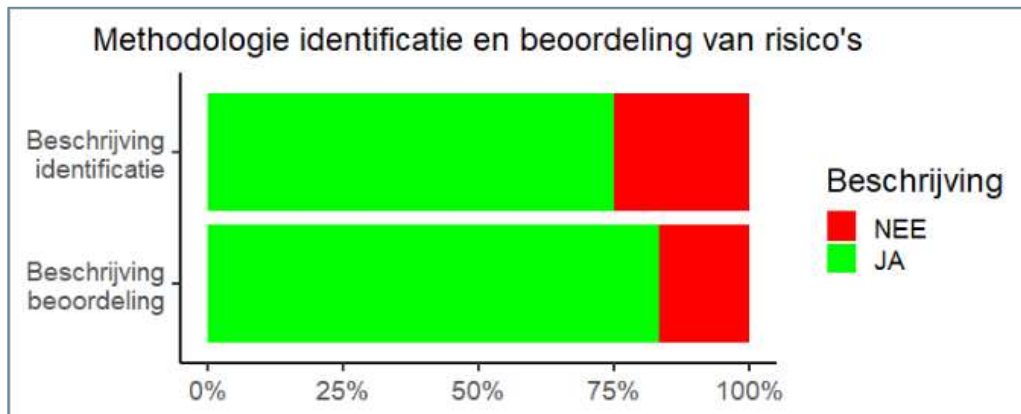
2. Methodologie - Inleiding

Verwachting

Het ORA-verslag bevat een beknopte samenvatting van het proces van de totstandkoming van het ORA-verslag

- ✓ de betrokken partijen
- ✓ de gehanteerde methodologie

Het ORA-verslag kan een link bevatten naar relevante documenten met aanvullende informatie.

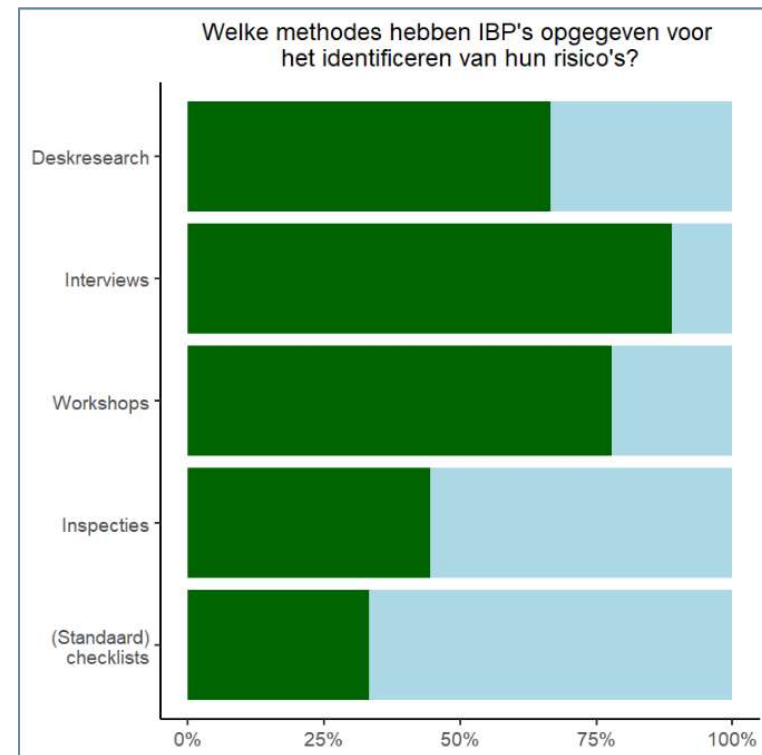
Algemene beoordeling

- ✓ De meeste ORA-verslagen bevatten een duidelijke samenvatting van de gehanteerde methodologie om risico's te identificeren en te beoordelen.
- ✓ Heel positieve vaststelling: betrokkenheid bestuurders IBP bij totstandkoming van de ORA

2. Methodologie - Identificatie van risico's

- Identificeren risico's
 - ✓ Vertrekpunt risicobeoordeling
 - ✓ Risico's zijn IBP-afhankelijk
 - complexiteit van de organisatie van de IBP
 - beheerde pensioenregelingen
 - actuariële methodes en parameters
 - beleggingsbeleid
 - ...
- geen standaard *check the box* oefening !

2. Methodologie - Classificatie van risico's

Verwachting FSMA

De geïdentificeerde risico's worden geclassificeerd in relevante en overzichtelijke risicocategorieën

Beoordeling

Risico's werden door de IBP's ondergebracht in duidelijke risicocategorieën

Operationele risico's

Beleggingsrisico's

Actuariële risico's

$$\begin{aligned}
 A_{x:\overline{n}|}^1 &= \sum_{k=0}^{n-1} v^{k+1} {}_k p_x q_{x+k} \\
 &= \sum_{k=0}^{n-1} \frac{v^{x+k+1}}{v^x} \frac{l_{x+k}}{l_x} \frac{d_{x+k}}{l_{x+k}} \\
 &= \frac{1}{v^x l_x} \sum_{k=0}^{n-1} v^{x-k+1} d_{x+k} = \frac{1}{D_x} \sum_{k=0}^{n-1} C_{x+k} = \frac{1}{D_x} (M_x - M_{x+n})
 \end{aligned}$$

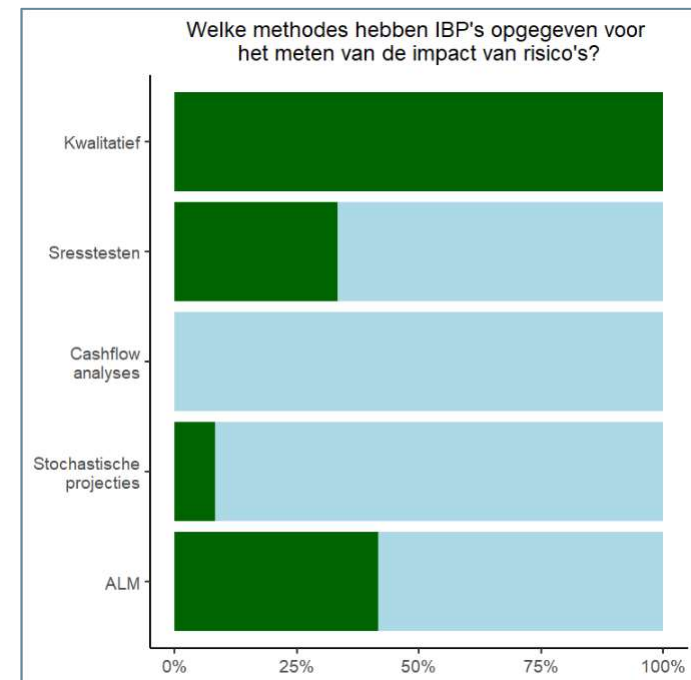
Reputatie-, strategische en politieke / regelgevingsrisico's

2. Methodologie - Meten

Risico = Kans x Impact

- Voorvankans van het risico
 - ✓ Kwalitatieve beoordeling (zeer laag → zeer hoog)
 - ✓ Kwantitatief beoordeeld op basis van statistische gegevens (maar dikwijls niet beschikbaar)
- Impact indien het risico zich zou realiseren
 - ✓ Kwalitatieve beoordeling (zeer laag → zeer hoog)
 - ✓ Kwantitatieve beoordeling

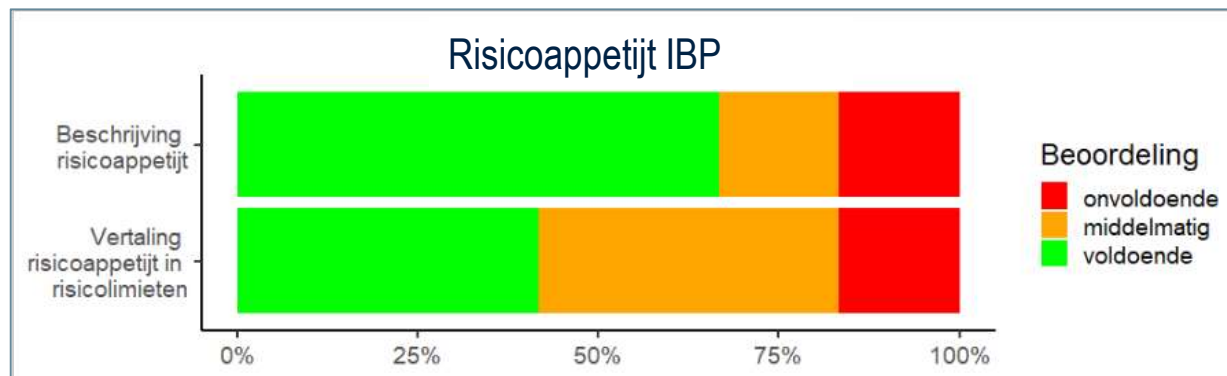

2. Methodologie - Beoordeling

Verwachtingen

In functie van de risicoappetijt van de IBP kan de scoretoekenning verschillen

- ✓ De lezer van het ORA-verslag moet de risicobeoordeling correct kunnen interpreteren
- ✓ Het ORA-verslag bevat een beknopte beschrijving van
 - de risicoappetijt van de IBP
 - de vertaling van de risicoappetijt in concrete risicolimieten (per risico / risicodomein)

Algemene beoordeling

- ✓ Een samenvatting van het risicoprofiel van de IBP wordt niet altijd opgenomen in het ORA-verslag
- ✓ Vertaling van de risicoappetijt naar concrete risicolimieten ontbreekt soms

2. Methodologie - Beoordeling

➤ Voorbeelden beoordeling

(afhankelijk van het risico en de risicoappetijt van de IBP)

$$\text{Risico} = \text{Kans} \times \text{Impact}$$

Voorvalskans	Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
Heel klein	< 1%	> 25 jaar
Klein	1% - 5%	10-25 jaar
Mogelijk	5% - 25%	5-10 jaar
Waarschijnlijk	25% - 75%	1-5 jaar
Heel waarschijnlijk	> 75%	<1 jaar

Impact	Activa, bijdragen	Kost	Interruptie operationeel beheer
Immaterieel	< 1%	< 5 k€	Halve dag
Klein	1% - 5%	5 – 25 k€	1 dag
Middelmatig	5% - 10%	25 – 100 k€	2-6 dagen
Groot	10% - 15%	100 – 200 k€	1 à 2 weken
Extreem	> 15%	> 200 k€	Meer dan 2 weken

2. Methodologie - Beoordeling

➤ Voorbeelden beoordeling (afhankelijk van risicoappetijt IBP)

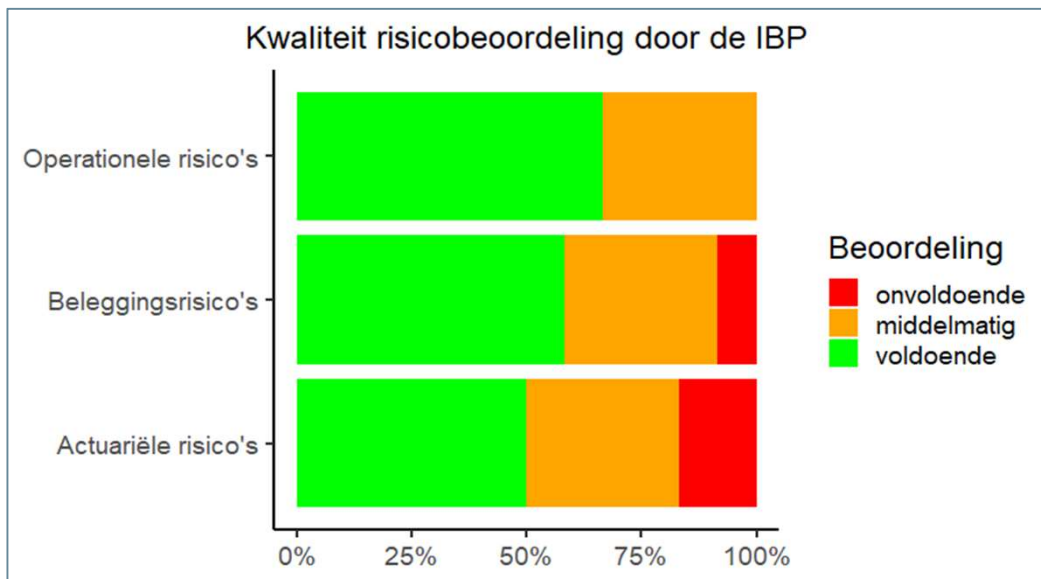
Kans / Impact	Immaterieel	Klein	Middelmatig	Groot	Extreem
Heel waarschijnlijk	3	4	5	5	5
Waarschijnlijk	2	3	4	5	5
Mogelijk	1	2	3	4	5
Klein	1	1	2	3	4
Heel klein	1	1	1	2	3

	Risico	Actie (→ ifv risicoappetijt IBP !)
1	Laag	Geen specifieke opvolging vereist
2	Aanvaardbaar	Jaarlijkse opvolging
3	Aanzienlijk	Trimestriële opvolging
4	Alarmerend	Heel nauwgezette opvolging op korte termijn en oplossingen zoeken om het risico te beheersen
5	Onaanvaardbaar	Onmiddellijke actie vereist (mitigatie, vermijden, ...)

3. Risicobeoordeling - Algemeen

Verwachting

Het ORA-verslag behandelt de punten die zijn opgesomt in art. 95/1 van de WIBP en de materiële risico's die werden geïdentificeerd in het kader van de ORA-oefening

Algemene beoordeling

Operationele risico's en beleggingsrisico's werden in het algemeen voldoende geïdentificeerd en beoordeeld in de ORA-verslagen.

Aandachtspunten:

- ✓ Beoordeling van **actuariële risico's** en **financieringsbehoeftes** komen soms onvoldoende aan bod

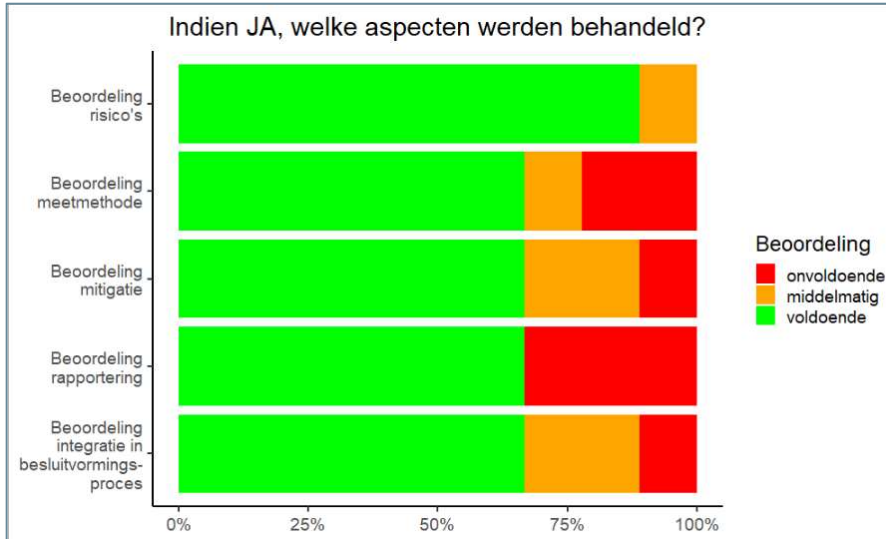
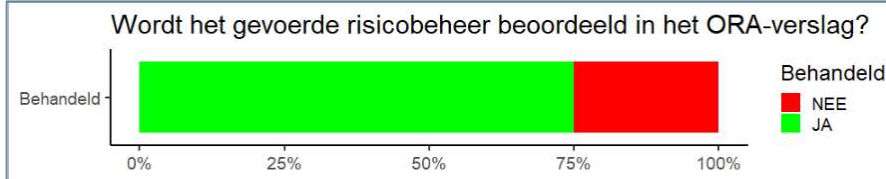

⇒ zie verder

3. Risicobeoordeling - Risicobeheersysteem

Verwachting FSMA

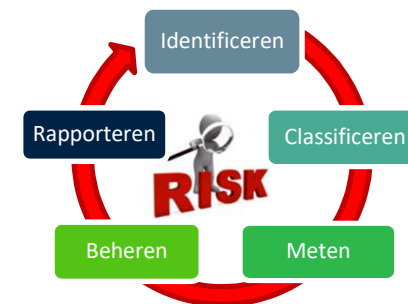
Het ORA-verslag bevat een afzonderlijk hoofdstuk m.b.t. de beoordeling van de doelmatigheid van het risicobeheersysteem

Algemene beoordeling 😞

Voor een kwart van de IBP's kwam de beoordeling van het risicobeheersysteem noch expliciet noch impliciet aan bod.

→ Aandachtspunt voor volgende ORA's!

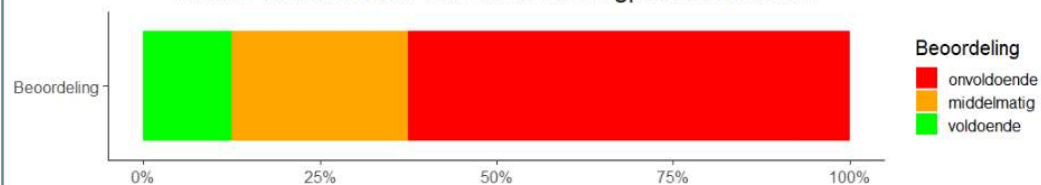

3. Risicobeoordeling - Oogpunt aangeslotenen

Verwachting FSMA

- Risicobeheersysteem: beoordeling van de risico's vanuit het oogpunt van de aangeslotenen en pensioengerechtigden indien zij zelf risico's dragen
→ **verwachting: thema ORA**
- Wanneer?
 - ✓ DC zonder tarief
 - ✓ Contractueel tarief afhankelijk van een vastgelegde referentie-index
 - ✓ DB-plannen met voorwaardelijke indexaties (bv. ifv dekkingsgraad)

Indien de IBP minstens een plan beheert waarin de deelnemers zelf risico's dragen, worden de risico's dan ook vanuit hun oogpunt beoordeeld?

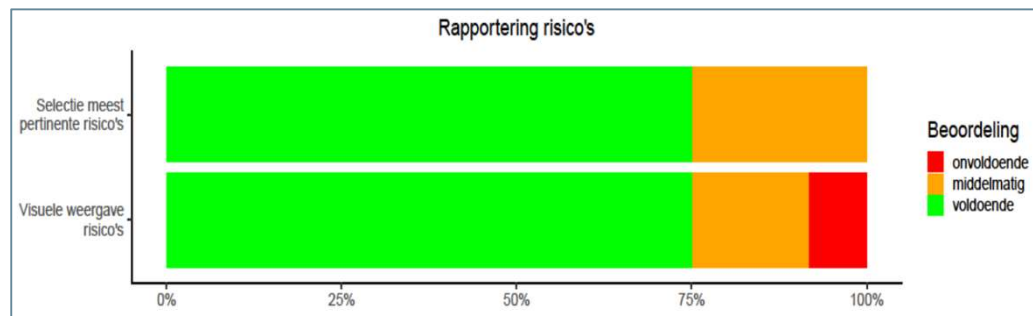
Algemene beoordeling

- ✓ In het algemeen werd er geen of onvoldoende aandacht besteed aan de risico's die de aangeslotenen zelf dragen
→ **aandachtspunt!**
- ✓ Voorbeelden
 - Ratio return - risk (ALM)
 - Verwachte pensioenopbouw
 - Risico's verbonden aan kosten die gedragen worden door aangeslotenen
 - ...

4. Verslag – rapportering risico's

Verwachtingen

- ✓ Het ORA-verslag behandelt de meest pertinente risico's die naar voor zijn gekomen in het kader van de ORA-oefening (bv. middelmatig tot zeer hoog)
- ✓ Het ORA-verslag houdt voldoende rekening met nieuwe opkomende risico's (→ toekomstgericht)
- ✓ Het ORA-verslag geeft een duidelijke visuele weergave van de risico's

Algemene beoordeling

De ORA-verslagen bevatten over het algemeen een zeer duidelijk overzicht van de risico's

Voorbeelden *good practice*

- ✓ Risicoregister met een kleurweergave i.f.v. risicobeoordeling
- ✓ Heatmap
- ✓ Enkel de middelmatig à hoge risico's worden uitvoerig in het ORA-verslag beschreven

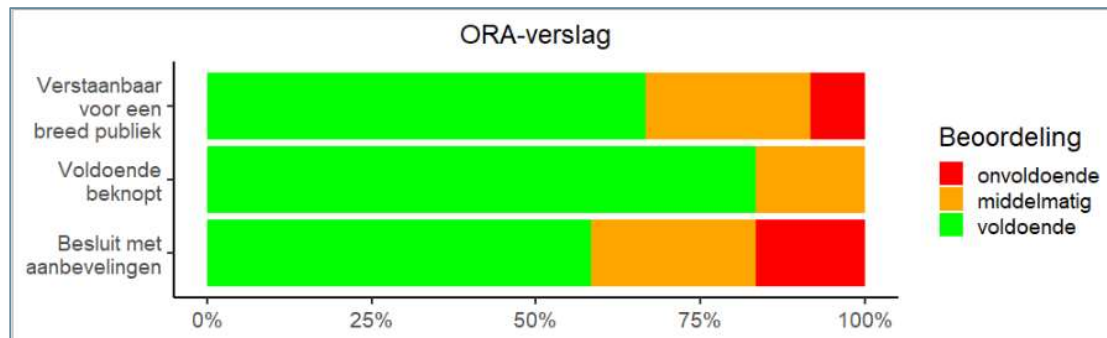
Voorbeelden *bad practice*

- ✓ Het ORA-verslag vermeldt het aantal hoge risico's zonder ze te benoemen noch toe te lichten
- ✓ Het ORA-verslag behandelt uitvoerig alle risico's waardoor het verslag heel lang en onoverzichtelijk wordt (→ bijlage)

4. Verslag - kwalitatieve aspecten

Verwachtingen

- ✓ Strategisch aansturingsdocument voor de IBP
- ✓ Toegankelijk voor een breed publiek
- ✓ Voldoende beknopt en beperkt tot de belangrijkste vaststellingen
- ✓ Bevat een toekomstgericht besluit met aanbevelingen
 - Risico's die een potentieel gevaar vormen voor de IBP
 - Nieuwe geïdentificeerde risico's / opkomende risico's
 - Opvolgingsmaatregelen
 - Voorstellen verbetering risicobeheer / ORA

Algemene beoordeling

Voorbeelden *good practice*

- ✓ ORA-verslag bevat een besluit met een concreet actieplan met timing en verantwoordelijken voor opvolging.

Aandachtspunten

- ✓ Het ORA-verslag is meer dan een risicoregister
- ✓ Duidelijke vermelding van belangrijkste risico's

Own Risk Assessment (ORA)

FSMA

AUTORITEIT
VOOR FINANCIËLE
DIENSTEN
EN MARKTEN

AUTORITÉ
DES SERVICES
ET MARCHÉS
FINANCIERS

3. Proportionaliteit

ORA-oefening – Proportionaliteit

- ORA-oefening is een wettelijke verplichting !
- Proportionaliteit : invulling houdt rekening met de aard, omvang en complexiteit van de organisatie en de werkzaamheden van een IBP en van de pensioenregelingen die ze beheert
- Toegespitst op de risico's en risico-appetijt van de individuele IBP, bv.
 - Blootstelling ?
 - Belangrijkheid ?
 - Uit te voeren analyses ?

Own Risk Assessment (ORA)

FSMA

AUTORITEIT
VOOR FINANCIËLE
DIENSTEN
EN MARKTEN

AUTORITÉ
DES SERVICES
ET MARCHÉS
FINANCIERS

4. Operationele risico's

Operationele risico's

- **Operationeel risico** kan ontstaan als gevolg van
 1. Interne gebeurtenissen: inadequate of falende interne procedures, personeel of systemen
 2. Externe gebeurtenissen: natuurramp, ...
- Deze risico's zijn hoofdzakelijk verbonden met
 - ✓ het dagdagelijkse beheer van de IBP
 - ✓ de uitwisseling van informatie en gegevens tussen de IBP en alle stakeholders
- Operationele risico's kunnen leiden tot
 - ✓ financiële verliezen
 - ✓ reputatieverlies IBP (maar ook bijdragende onderneming en dienstverleners)
- Meeste operationele risico's zijn van toepassing voor alle IBP's

Voorbeelden

Operationele risico's

- ✓ Procesrisico's
- ✓ Continuïteitsrisico's
- ✓ ICT risico's
- ✓ Beveiligingsrisico's
- ✓ Risico's verbonden aan het menselijk falen
- ✓ Uitbestedingsrisico's
- ✓ Compliance risico's
- ✓ Integriteitsrisico's
- ✓ Governance risico's
- ✓ ...

Aanverwante risico's

- ✓ Reputatierisico
- ✓ Strategische risico's
- ✓ politieke / regelgevingsrisico's

Operationele risico's in de ORA-verslagen

- Opdeling van de risico's
 - Soms enkele algemene categorieën, soms zeer gedetailleerde opdeling (vnl. procesrisico's)
- Beoordeling
 - Doorgaans kwalitatief (beschrijvend)
 - Soms kwantitatief (bv. dagen onbeschikbaarheid , aantal problemen per jaar)
- Risicoappetijt : laag
- Aandacht voor nieuwe risico's
 - ICT- en cyber-risico's
 - Nieuwe (Europese) regelgeving - kosten

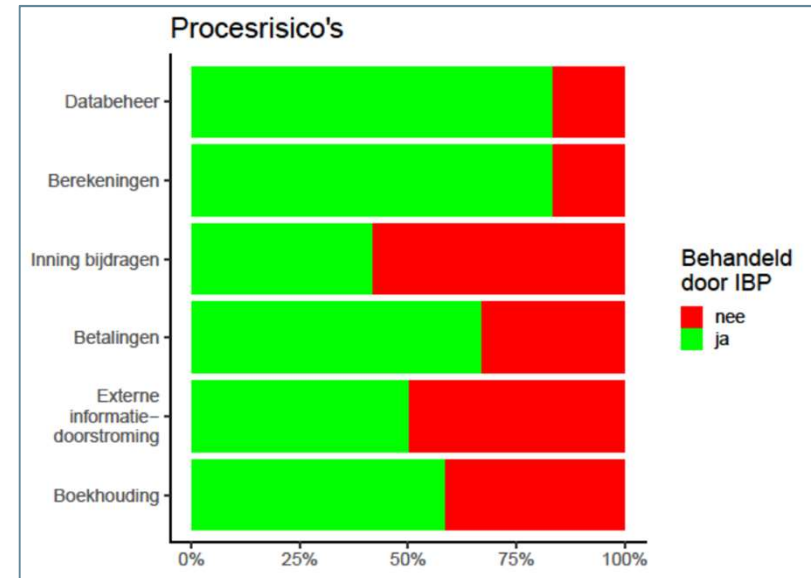
Risicoregister

**UNDER
CONTROL**

Operationele risico's

➤ Procesrisico's

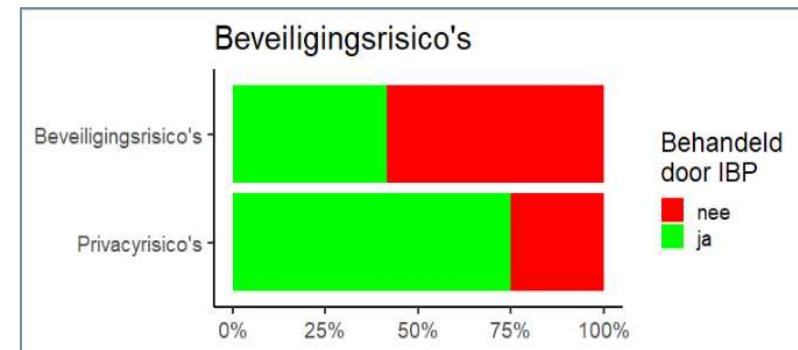
- ✓ Risico's die betrekking hebben op het adequaat uitvoeren van het dagdagelijks beheer van de IBP
- ✓ Voorbeelden: onvoldoende controles, gebrekkige documentatie, fouten in rapportage, fouten in de IT-tools, mislukte of te late betalingen,
- ✓ **Voorbeelden van opgegeven mitigatiemaatregelen:**
 - Interne procedures - 4 ogen-principe
 - Certificaties (bv. ISAE 3402)
 - Periodieke beoordeling van dienstverleners
 - Controle data bij dienstverleners
 - Cashplanning in/out
 - Open cultuur van communicatie
 - Opleiding
 - ...

Operationele risico's

➤ Beveiligingsrisico's

- ✓ Cyberrisico's
- ✓ Ontoereikende beveiliging van de gebouwen en IT-systemen
- ✓ Privacy risico's: risico dat de vertrouwelijkheid van de gegevens wordt geschonden (GDPR)
- ✓ **Voorbeelden opgegeven mitigatiemaatregelen:**
 - Audits
 - Beveiligingssoftware (bv anti-virus)
 - Periodieke *intrusion/penetration tests*
 - Opleiding
 - Toegangscontroles gebouwen

Operationele risico's

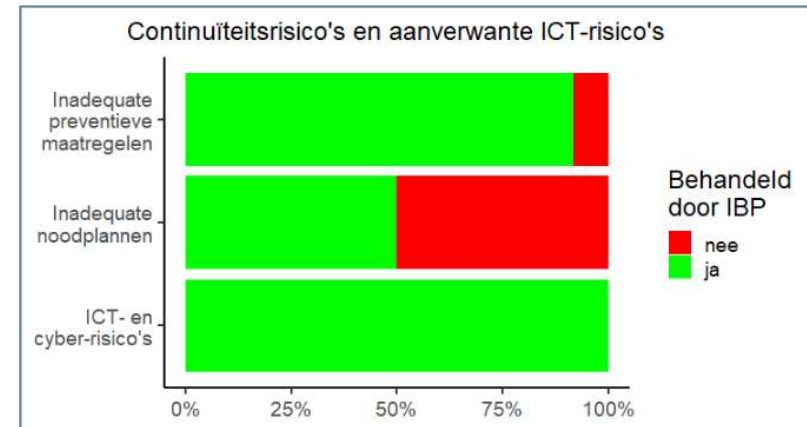
➤ Continuïteitsrisico's en aanverwante ICT-risico's

✓ Voorbeelden

- Inadequate bedrijfscontinuïteitsplannen
- Verlies van of gebrek aan gekwalificeerd personeel
- Schade aan gebouwen en goederen
- Interne en externe IT-risico's
- Cyberrisico's
- ...

✓ Voorbeelden opgegeven mitigatiemaatregelen:

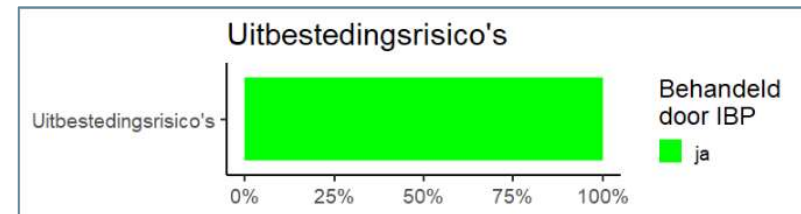
- Business continuity plan (BCP)
- Back-up functies
- Back-up data op andere locatie
- Opleiding

Operationele risico's

➤ Uitbestedingsrisico's

- ✓ capaciteit, concentratie van veel taken bij dezelfde dienstverlener, niet goed functioneren (fouten, laattijdige dienstverlening, ...), ...
- ✓ **Voorbeelden opgegeven mitigatiemaatregelen:**
 - Audits
 - Certificaties (bv. ISAE 3402)
 - Jaarlijkse beoordeling dienstverleners
 - Degelijke uitbestedingsovereenkomsten
 - KPI's
 - Periodieke overlegvergaderingen
 - Rapportering vanwege dienstverlener
 - Verschillende dienstverleners voor verschillende taken (vermijden van belangenconflicten tussen operationele taken en sleutelfuncties)

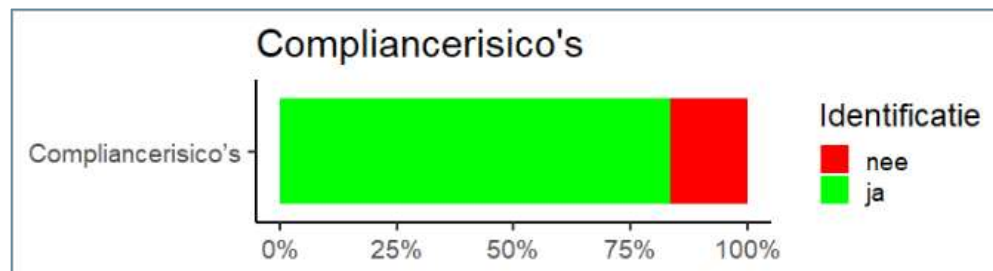
Operationele risico's

➤ Compliance risico's ("legal risks"):

✓ Het risico dat

- de IBP en/of haar medewerkers de wettelijke en reglementaire bepalingen niet naleven die van toepassing zijn op
 - ✓ de IBP en haar werkzaamheden (bv. WIBP en uitvoeringsbesluiten)
 - ✓ de pensioenregelingen die de IBP beheert (bv. WAP, WAPZ, ...)
- de documenten van de IBP niet in overeenstemming zijn met de van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire bepalingen
- verkeerde interpretatie van de wettelijke en reglementaire bepalingen

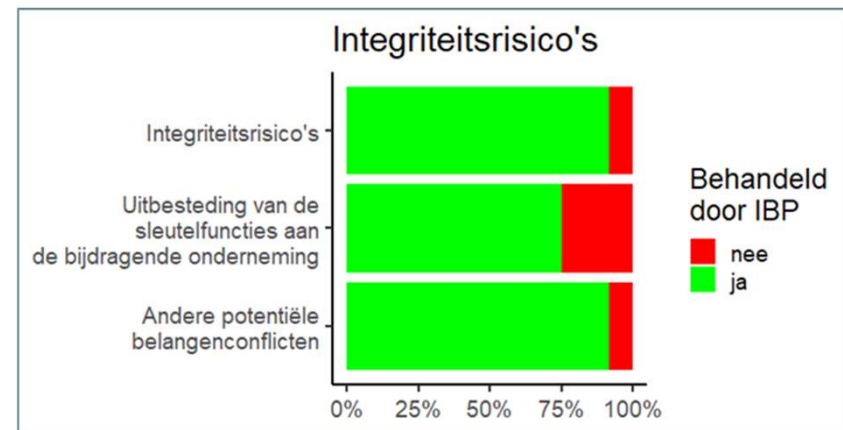
✓ IBP's steunen vooral op de input van de compliancefunctie om dit risico te beheersen

Operationele risico's

➤ Integriteitsrisico's

- ✓ Het risico dat de IBP en /of haar medewerkers niet op een eerlijke en betrouwbare manier handelen en algemene ethische normen niet naleven
 - ✓ Fraude (intern en extern (bv. bij uitbetaling pensioenprestatie))
 - ✓ Beschrijving van het beheer van belangenconflicten met de bijdragende onderneming bij de uitbesteding van sleutelfuncties aan de bijdragende onderneming (Art. 95/1, § 2, 3° WIBP)
 - ✓ Behandeling van eventuele andere potentiële belangenconflicten
-
- ✓ **Voorbeelden opgegeven mitigatiemaatregelen:**
 - Notuleren van mogelijke belangenconflicten
 - Integriteitsbeleid
 - Specifieke opleidingen en bewustmaking
 - 4 ogen-principe
 - Bijkomende controles (bv. voorkomen van fraude bij uitbetaling pensioen)

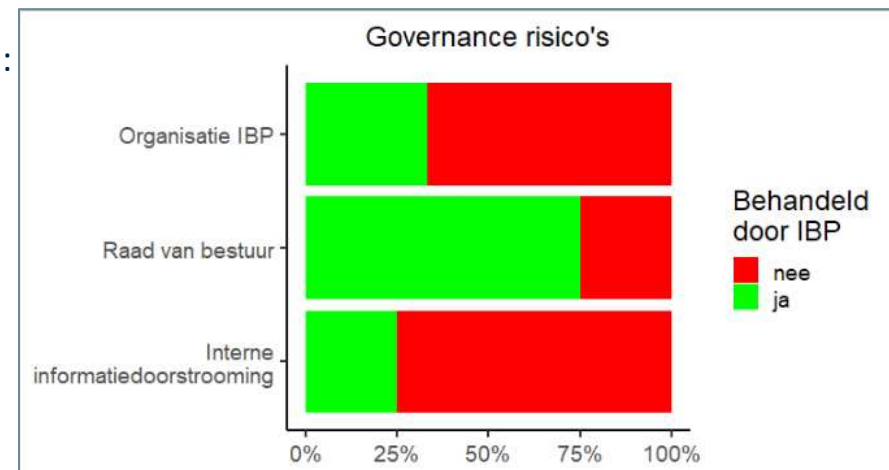
Operationele risico's

➤ Governance risico's

- ✓ Correcte samenstelling raad van bestuur t.o.v. statutaire en wettelijke bepalingen
- ✓ Voldoende evenwichtige samenstelling van de raad van bestuur
- ✓ Blijvend voldoen aan de *Fit- & Proper*-vereisten
- ✓ Periodieke beoordeling van sleutelfuncties en governance door raad van bestuur
- ✓ Voldoende uitwisseling van informatie, adviezen of meningen tussen de belanghebbenden (RvB, OO, AV, derde partijen, enz.) van de IBP

✓ Voorbeelden opgegeven mitigatiemaatregelen:

- Opleiding
- Minimale vereiste kennis bestuurders
- Periodieke self-assessment
- Procedures
- Rapportering OO aan RvB

Reputatie-, strategische en politieke / regelgevingsrisico's

➤ Reputatierisico

- ✓ Verlies van de (goede) reputatie van de IBP → mogelijke directe financiële schade maar ook verlies aan vertrouwen in de IBP en de bijdragende onderneming(en)
- ✓ In het bijzonder belangrijk voor IBP's met WAPZ-, WAPZNP- of WAPW-activiteiten en voor multiwerkgever-IBP's zonder banden!

➤ Strategische risico's

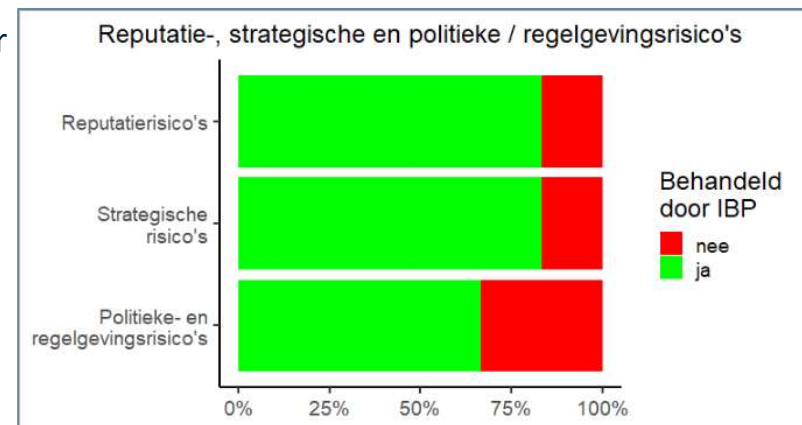
- ✓ Verliezen als gevolg van de strategische keuzes/beslissingen van de IBP

➤ Het politiek of regelgevingsrisico

- ✓ Veranderingen in het wettelijk kader waarbinnen de IBP actief is
- ✓ Relatie van de IBP met de regelgever of de toezichthouder

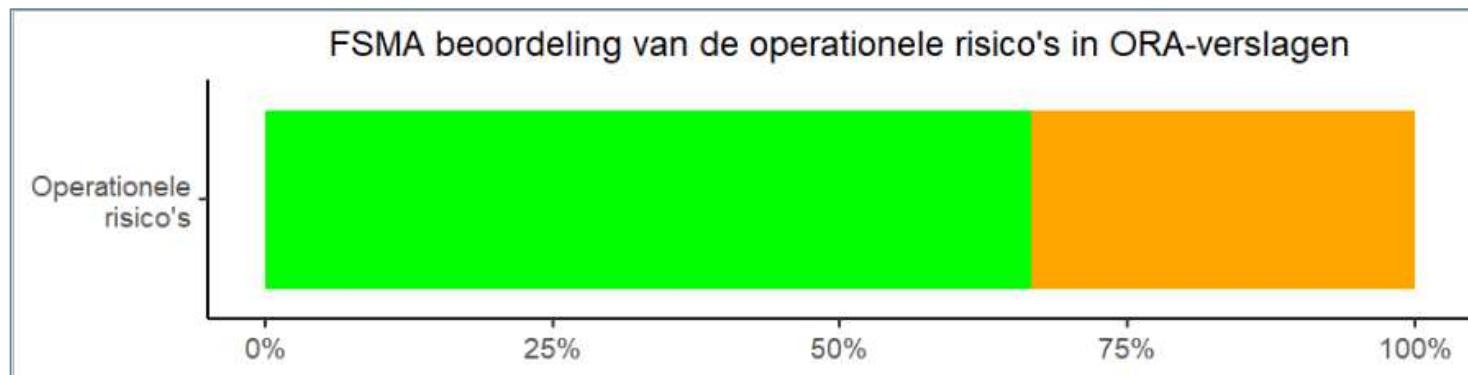
✓ Voorbeelden opgegeven mitigatiemaatregelen

- Goed werkende en deskundige RvB
- Opvolging wetgeving (compliancefunctie)
- Externe opleidingen (volgen van seminars)
- Deskundige dienstverleners

Beoordeling FSMA operationele risico's

- Alle IBP's zijn blootgesteld aan operationele risico's
- Operationele risico's en aanverwante risico's komen in het algemeen voldoende aan bod in de ORA-verslagen
- ✓ Operationele risico's werden in het algemeen correct geïdentificeerd
⇒ Correcte beoordeling ?

DORA

VERORDENING (EU) 2022/2554 van het Europees Parlement en de Raad van 4 december 2022 betreffende **digitale operationele weerbaarheid** voor de **financiële sector** en tot wijziging van Verordeningen (EG) nr. 1060/2009, (EU) nr. 648/2012, (EU) nr. 600/2014, (EU) nr. 909/2014 en (EU) 2016/1011

Dora bouwblokken

ICT-risicobeheer

**Beheer, classificatie en
rapportage van ICT-
gerelateerde incidenten**

**Testen van digitale
operationele weerbaarheid**

**Beheer van ICT-risico van
derde aanbieders**

Dora en de IBP-sector

- Vrijstelling : IBP's met ≤ 15 aangeslotenen (actieven en slapers)
- Lichter ICT-risicobeheerkader : IBP's < 100 aangeslotenen (actieven en slapers)
- Enkele vrijstellingen : IBP's < 10 werknemers en jaaronzet (bijdragen) < 2 mio € (micro-ondernemingen)
- **Proportionaliteit**
 - Algemeen principe (art. 4) en herhaald in een aantal artikelen
 - Considerans (21)

Dora - toekomst

- Inwerkingtreding : 17 januari 2025
 - Geen overgangsregeling !
- 2023 en 2024 : uitwerking van technische regulerings- en uitvoeringsnormen op Europees niveau
 - ICT-kader + lichter ICT-kader
 - ICT-incidenten : criteria, rapporteringstemplates, ...
 - Derde partijrisico : inhoud beleid, contracten, register, ...
 - ...
- FSMA :
 - Interne werkgroep
 - Sensibilisering
 - 1ste survey

Own Risk Assessment (ORA)

FSMA

AUTORITEIT
VOOR FINANCIËLE
DIENSTEN
EN MARKTEN

AUTORITÉ
DES SERVICES
ET MARCHÉS
FINANCIERS

4. Beleggingsrisico's

Beleggingsrisico's

- Beleggingsrisico's: waar gaat het om?

- ✓ Risico verbonden aan de strategie
- ✓ Marktrisico's
- ✓ Kredietrisico
- ✓ Liquiditeitsrisico
- ✓ ...

Beleggingsrisico's

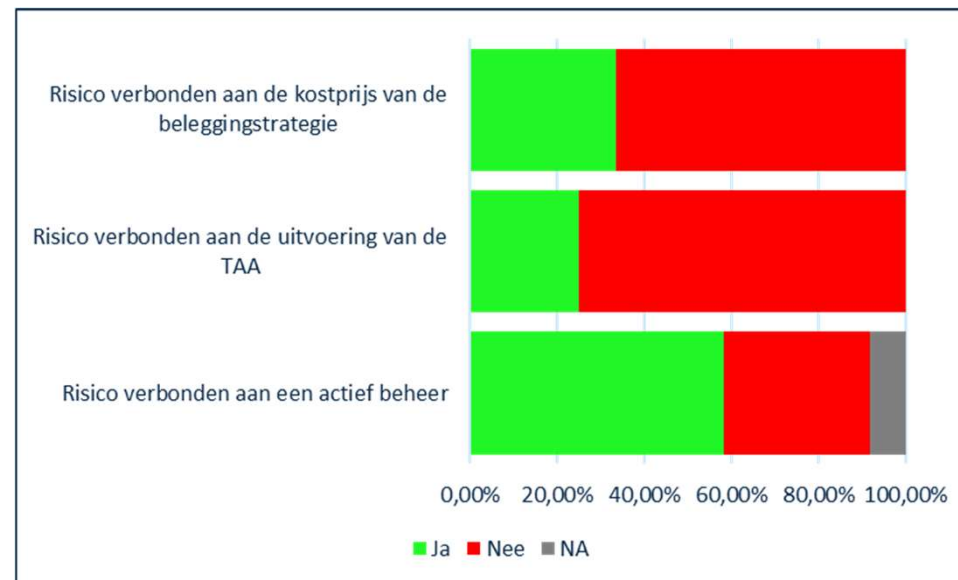
- Relevant voor alle IBP's met verschillende wegingen
- *Reminder: art. 95, tweede lid, WIBP:*
 - wegingsmethoden voor beleggingsrisico's
 - risicobeheerprocedures

Beleggingsrisico's

➤ **Doorgaans weinig aandacht voor:**

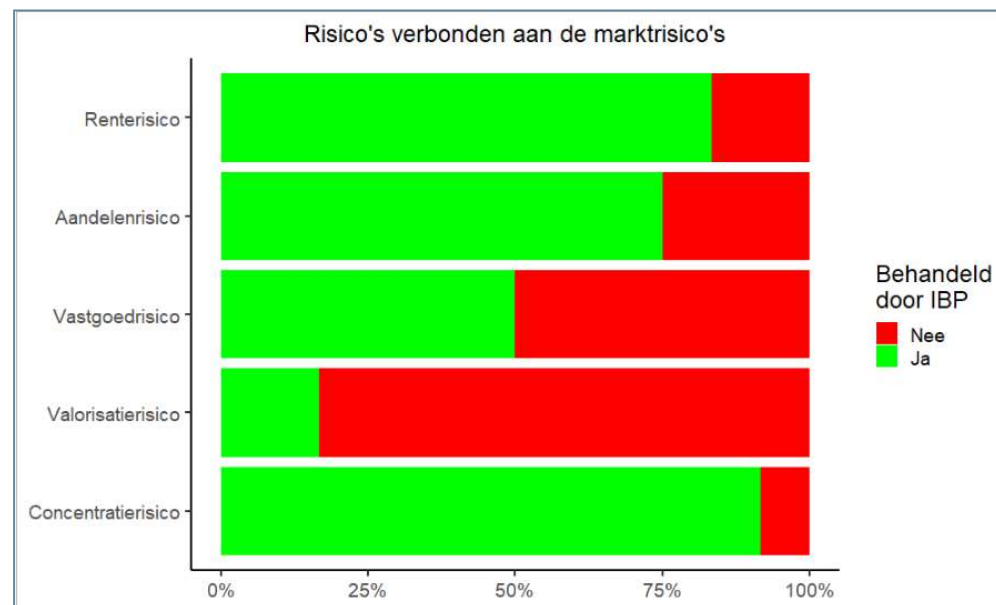
- ✓ Risico verbonden aan het type activabeheer
- ✓ Risico verbonden aan de toepassing van de Tactische Asset Allocatie (TAA)
- ✓ Risico verbonden aan de kosten ingevolge de beleggingsstrategie

Marktrisico's

- **Risico onderkend en beoordeeld door alle** gescreende IBP's
- Uitsplitsing door meeste IBP's in sub-risico's:

Marktrisico's (vervolg)

➤ Ingevoerde mitigerende maatregelen

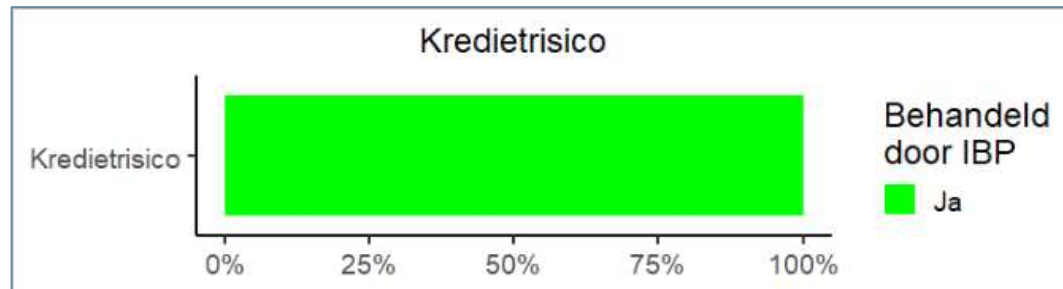
- ✓ ALM-studie en SIP
- ✓ Diversificatie
- ✓ Currency hedging
- ✓ Periodieke opvolging van de portefeuille en de financiële markten
- ✓ ...

➤ Vastgestelde risicolimieten

- ✓ In de SIP vastgestelde beleggingslimieten
- ✓ SAA afhankelijk van de minimale dekkingsgraad (KTV, LTV)
- ✓ Minimale stressniveaus per activaklasse die de IBP moet kunnen opvangen
- ✓ ...

Kredietrisico

- **Risico onderkend en beoordeeld door alle gescreende IBP's**

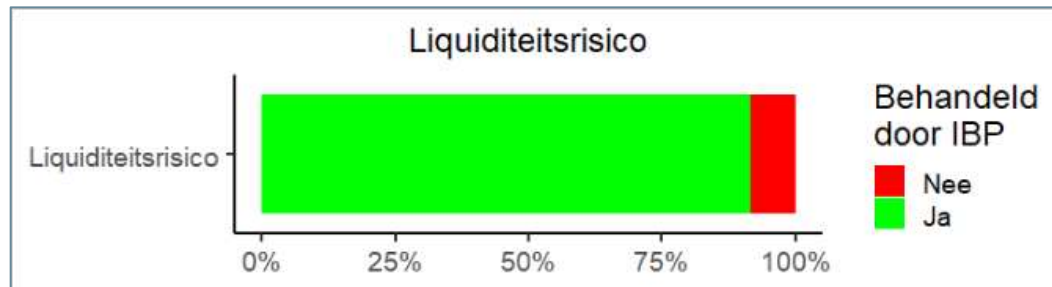

- **Voorbeelden opgegeven mitigatiemaatregelen**
 - ✓ Minimum credit ratings
 - ✓ Beleggingslimieten voor EM-obligaties en/of alternatieven
 - ✓ Beleggingslimieten in rechtstreekse lijnen van eenzelfde emittent
 - ✓ Spreiding van de looptijd van de obligatieportefeuille
 - ✓ ...

Liquiditeitsrisico

- **Risico onderkend en beoordeeld door het merendeel** van de gescreende IBP's

- **Voorbeelden opgegeven mitigatiemaatregelen :**
 - ✓ Maximumverlies (in %) als de activa onmogelijk verkocht kunnen worden
 - ✓ Maximale blootstelling met niet-genoteerde beleggingen
 - ✓ *Cash flows planning*: cash voorziening om de prestaties de komende maanden te kunnen uitbetalen
 - ✓ Beleggingen uitsluitend in liquide fondsen

ESG-risico's

Is niet hetzelfde als - al dan niet - duurzaam beleggen!

➤ Impact van ESG-risico's van verschillende aard:

✓ *Beleggingsrisico's:*

- ❖ *Stranded assets*
- ❖ Beleggingen in zones met een groot risico op natuurrampen

✓ Reputatierisico

✓ Reglementair risico verbonden aan de toepassing van het ESG-beleid

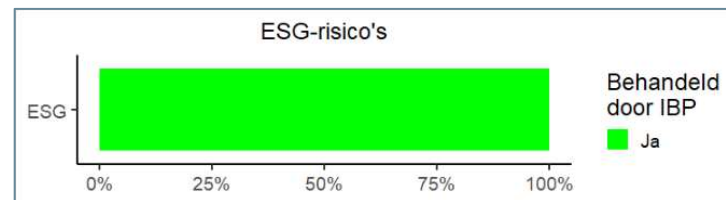
✓ Strategische risico's

✓ Risico dat de continuïteit in het gedrang komt

✓ Parameterrisico

✓ ...

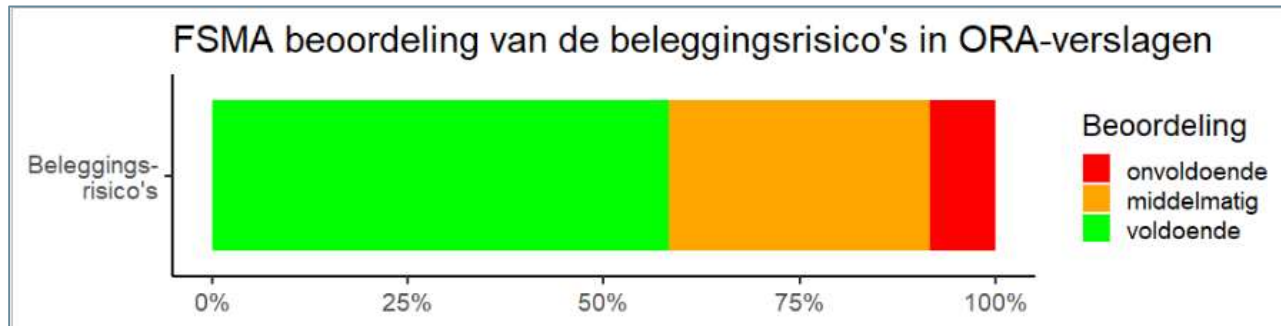
➤ **Alle IBP's** hebben rekening gehouden met de ESG-risico's maar op **heel algemene wijze**

Beoordeling van de beleggingsrisico's

- **Algemeen voldoende aandacht** van de gescreende IBP's

- **Aandachtspunten:**

- Beoordeling van strategiegebonden risico's: valorisatiesrisico, vastgoedrisico, enz.
- Link met de actuariële aspecten: actualisatievoet, parametrisatie van de continuïteitstoets, enz.
- Goed evenwicht tussen het hanteren van de kwalitatieve en kwantitatieve methode (ongunstige scenario's)
- Waken over de coherentie tussen de ORA en de sleuteldocumenten

Beoordeling van de ESG-risico's

- **Voldoende aandacht** van de gescreende IBP's
- Nog in de ontwikkelingsfase bij de meeste IBP's
 - Controle over boekjaar 2021

- **Aandachtspunten:**
 - Materie in volle ontwikkeling; nog maar weinig tools en methodologieën om dit risico te beoordelen: *high level assessment*
 - Niet noodzakelijk een nieuwe risicocategorie maar kan worden ingepast in de traditionele prudentiële categorieën: bij voorkeur uitsplitsing in de ORA

Own Risk Assessment (ORA)

FSMA

AUTORITEIT
VOOR FINANCIËLE
DIENSTEN
EN MARKTEN

AUTORITÉ
DES SERVICES
ET MARCHÉS
FINANCIERS

3. Actuariële risico's

Actuariële risico's

- Risico's die de duurzaamheid van de verbintenissen op korte en/of lange termijn in het gedrang kunnen brengen omwille van het gebruik van ondeugdelijke grondslagen of actuariële waarderingsmethodes.
- De risico's hangen af van
 - ✓ de kenmerken van de beheerde stelsels
 - ✓ de actuariële methodes, parameters en gehanteerde veiligheidsmarges
 - ✓ de populatie
 - ✓ ...
- Aandachtspunt: algemene samenhang tussen het financieringsplan, de SIP en de overige sleuteldocumenten

Voorbeelden van actuariële risico's

- ✓ Solvabiliteitsrisico
- ✓ Modelrisico
- ✓ Parameterrisico
- ✓ Financieringsrisico's
- ✓ Risico's van *mismatch* tussen activa en passiva
- ✓ Risico's verbonden aan verzekerings-, herverzekerings- en andere risicomatigingstechnieken
- ✓ Risico's verbonden aan *benefit options*
- ✓ Risico's verbonden aan kosten
- ✓ Onderschrijvings-/aanvaardingsrisico
- ✓ Risico's verbonden aan schommelingen in de populatie
- ✓ ...

Actuariële risico's

➤ Solvabiliteitsrisico

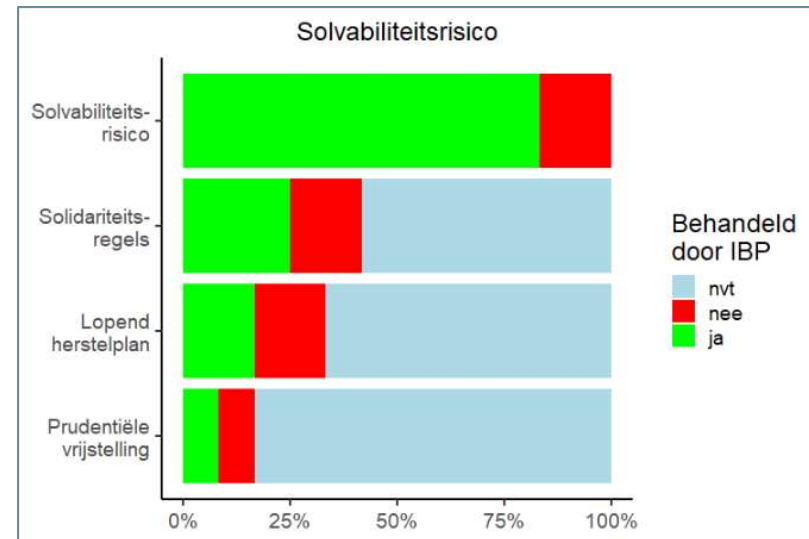
- ✓ Risico dat de IBP niet over voldoende activa beschikt om aan haar verplichtingen te voldoen → risico op financieringstekort

✓ Specifieke aandachtspunten:

- Solidariteitsregels
- Lopende herstelplannen
- Prudentiële vrijstellingen

✓ Voorbeelden opgegeven mitigatiemaatregelen

- Streven naar minimale dekkinggraad van technische voorzieningen (bv. 110%)
- Periodieke schatting van dekkinggraad (maandelijks/trimestrieel)
- Kans op onderdekking beperken via ALM-studies en continuïteitstoetsen
- Voldoende diversificatie van beleggingen, beleggingslimieten voorzien in SIP, ...
- Periodieke opvolging financiële gezondheid bijdragende ondernemingen
- ...

Actuariële risico's

➤ Modelrisico

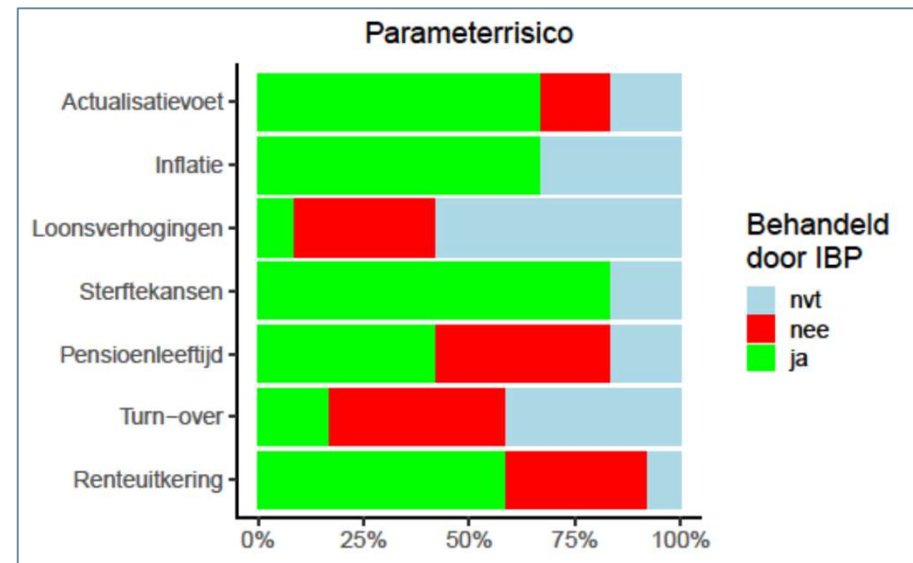
- ✓ Risico dat onvoldoende prudente actuariële modellen zouden leiden tot financieringstekorten (ongeacht de gehanteerde hypothesen)
- ✓ Over het algemeen wordt er onvoldoende aandacht besteed aan de behandeling van de gehanteerde actuariële modellen
- ✓ Aandachtspunten voor de technische voorzieningen
 - $TV \geq (1 + \text{veiligheidsbuffer}) * BEL$
 - Niveau van de veiligheidsbuffer ten aanzien van de financiële draagkracht van de bijdragende onderneming(en)
 - design continuïteitstoets (type, solvabiliteitscriterium, risicolimiet, projectiehorizon,...)
- ✓ Aandachtspunten voor de financieringsmethode
 - Vestiging van de technische voorzieningen
 - Evolutie/stabiliteit van bijdragen ↔ behoeftes/capaciteit bijdragende ondernemingen

Actuariële risico's

➤ Parameterrisico

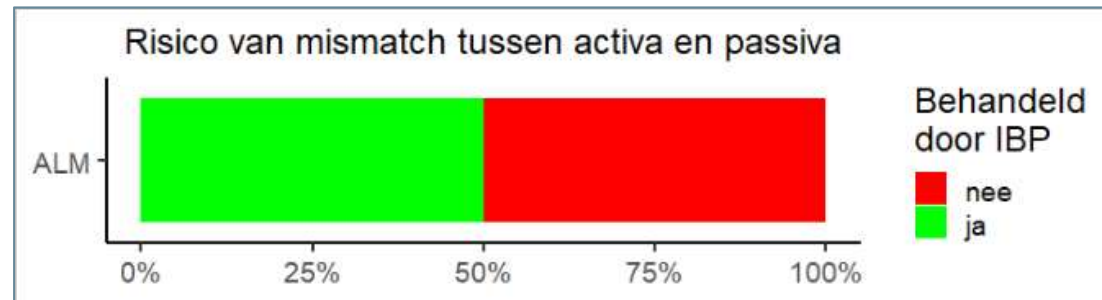
- ✓ Risico dat voortvloeit uit het hanteren van ongeschikte of onvoldoende prudente grondslagen (→ input van de actuariële modellen)
- ✓ Aandachtspunten
 - Actualisatievoet
 - *Benefit options* (bv. opname in rente)
- ✓ Voorbeelden opgegeven mitigatiemaatregelen
 - Periodieke controle van de parameters
 - *Back-testing* van parameters

Actuariële risico's

➤ Risico's van *mismatch* tussen activa en passiva

- ✓ Risico dat voortvloeit uit een verschillend effect van ongunstige marktbevingen op activa en passiva

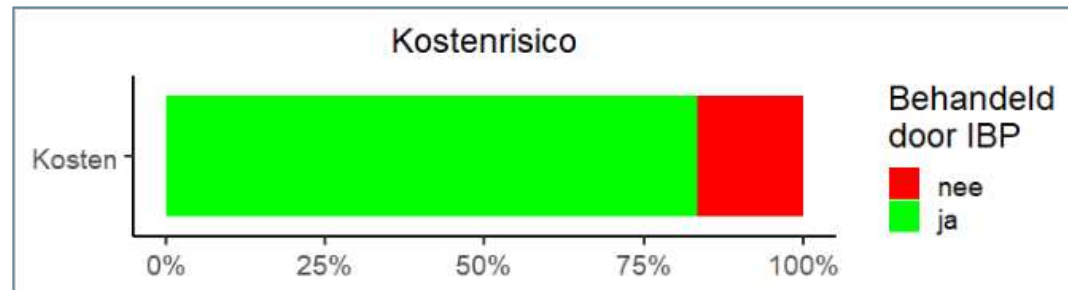
✓ Voorbeelden opgegeven mitigatiemaatregelen

- Periodieke opvolging dekkingsgraad
- Periodieke ALM-studie

Actuariële risico's

➤ Risico's verbonden aan kosten

- ✓ Risico dat de duurzaamheid/solvabiliteit van de IBP ongunstig wordt aangetast indien de beheerkosten van de IBP plotseling zouden toenemen.

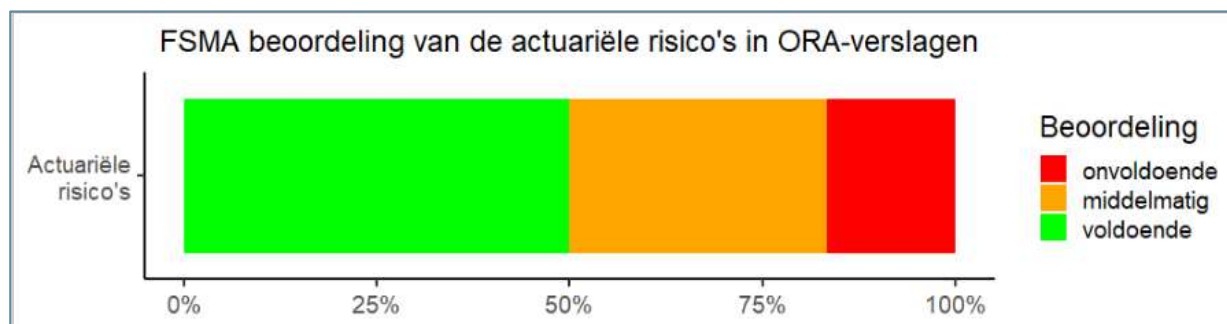

✓ Voorbeelden opgegeven mitigatiemaatregelen

- Gedetailleerde opvolging en rapportering van alle beheerkosten
- Periodieke budgetcontroles
- Kosten worden rechtstreeks gefinancierd door bijdragende onderneming(en)

Evaluatie van het actuariële deel door de FSMA

- De FSMA is van oordeel dat slechts de helft van de IBP's uit de steekproef de actuariële risico's op passende wijze hebben behandeld in hun ORA-verslag

Evaluatie van het actuariële deel door de FSMA

➤ Aandachtspunten

- ✓ Solvabiliteitsrisico
- ✓ Prudent karakter van de veiligheidsmarges in de technische voorzieningen om negatieve afwijkingen op te vangen → design continuïteitstoets, staat de risicolimiet in de continuïteitstoets in verhouding tot de financiële sterkte van de bijdragende onderneming(en), ...
- ✓ Prudente aard van de actualisatievoet, coherentie met het verwachte rendement SAA
- ✓ Voldoende financiering, evolutie toekomstige bijdragen
- ✓ *Benefit options* (bv. opname in rente)
- ✓ Risico's vanuit het oogpunt van de aangeslotenen
- ✓ Gebruik van kwantitatieve beoordelingsmethodes (stresstesten, cashflow analyses, ...) om de impact van de risico's te meten

Evaluatie van het actuariële deel door de FSMA

➤ Voorbeelden *bad practice*

- ✓ Financieel gezonde bijdragende ondernemingen vormen geen vrijstelling voor de beoordeling en opvolging van actuariële risico's → de FSMA verwacht dat IBP's alle pertinente actuariële risico's beoordelen en opvolgen
- ✓ Alle actuariële risico's samenvatten in één noemer 'actuarieel risico' is een te *high level* benadering
- ✓ Sommige IBP's hebben zich beperkt tot de beoordeling van de sterftetafels
- ✓ De financieringsbehoeftes worden an sich niet altijd expliciet behandeld in het ORA-verslag (art. 95/1, § 2, 4° WIBP)
- ✓ Indien de IBP verschillende types van pensioenregelingen, cross-border activiteiten, enz. beheert dan wordt er verwacht dat er voldoende aandacht wordt besteed aan de risico's die specifiek aan elke activiteit verbonden zijn

Own Risk Assessment (ORA)

FSMA

AUTORITEIT
VOOR FINANCIËLE
DIENSTEN
EN MARKTEN

AUTORITÉ
DES SERVICES
ET MARCHÉS
FINANCIERS

7. Q&A

Own Risk Assessment (ORA)

FSMA

AUTORITEIT
VOOR FINANCIËLE
DIENSTEN
EN MARKTEN

AUTORITÉ
DES SERVICES
ET MARCHÉS
FINANCIERS

8. Besluit

Besluit

- ORA is een nieuwe verplichting
- Grote inspanning van de sector voor de eerste ORA-oefening
 - ✓ Betrokkenheid bestuurders bij het tot stand komen van de ORA (via interviews, workshops, identificatie en beoordeling risico's, ...)
 - ORA-oefening is geen zuivere externe audit
 - IBP's mogen zich wel laten bijstaan door consultants
 - ✓ Uitgebreide risicoanalyses
 - ✓ Overzichtelijke ORA-verslagen
- **Professionalisering van de sector**
- Verbeteringen mogelijk/noodzakelijk
 - ⇒ in veel gevallen *quick wins*

Aandachtspunten

- ✓ Aanbevelingen en voorbeelden opgenomen in de Praktijkgids van de FSMA
- ✓ Korte beschrijving van activiteiten en organisatie IBP
- ✓ Duidelijke definities van risicobereidheid en vertaling naar concrete risicolimieten
- ✓ Evenwichtige beoordeling van alle risicodomeinen
- ✓ Expliciete behandeling van alle wettelijke thema's in het ORA-verslag
- ✓ Risico's vanuit het oogpunt van de aangeslotenen wanneer zij risico's dragen
- ✓ Ontwikkeling van kwantitatieve analysemethodes (stresstesten, cashflow analyses, ...)
- ✓ Expliciete beoordeling doeltreffendheid van het risicobeheersysteem
- ✓ Beschrijving en beoordeling van de integratie van de ORA in het managementproces en de besluitvormingsprocessen

Specifiek thema volgende ORA : DORA

Praktische aspecten

- De ORA-rapportering aan de FSMA bevat
 - ✓ het ORA-verslag aan de raad van bestuur (incl. eventuele bijlagen)
 - ✓ de verslagen van de sleutelfuncties met hun vaststellingen en aanbevelingen in het kader van een ORA
 - ✓ de notulen van de raad van bestuur m.b.t. de goedkeuring van het ORA-verslag

- Timing volgend 'regulier' ORA-verslag: binnen de 3 jaar na
 - ✓ de goedkeuring van het vorig ORA-verslag door raad van bestuur IBP; en/of
 - ✓ de datum op ORA-verslag

→ Niet 13 januari 2025!

- Partiële ORA's die uitgevoerd worden in het kader van specifieke gebeurtenissen vallen buiten de 3-jarige cyclus